

På tur i...

Hjørring Bjerger

En vejviser til byens grønne hjerte

Hjørring Kommune
Teknik og Miljø

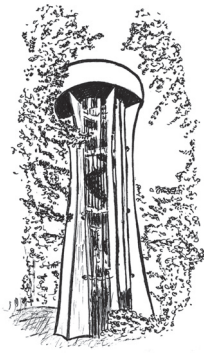

12. Dammene. Overdam og Nederdam er vigtige yngledamme for frøer, salamandre, guldsmede og andre vandinsekter, og de tiltrækker også dobbeltbekkasin og gråand. Dammene kan dog i perioder være mere eller mindre udtørrede. Bag dammen ved Toelhøjvej lå tidligere gården "Christiansminde".

13. Telemasterne. På Bellevue er placeret to master på 60 m og 38 m, og en mindre hjælpemast. Den højeste bruges af Sonofon og TDC til mobiltelefoni. De to andre tilhører Hjørring Antenneselskab, som forsyner byområderne i dele af Hjørring kommune med TV og radio. Masterne bruges desuden af Politiet og Falck, og en vejstation er også placeret her.

14. Vandbeholderne. I 1905 støbte Hjørring Vandværk den første højde-vandbeholder på Bellevue. Vandet blev pumpet op i beholderen ved hjælp af to vindmøller ved Fuglsig, men fra 1926 af en sugegenerator. I dag er de to overdækkede vand-beholdere forbundne med hinanden, og placeringen sikrer et jævnt vandtryk ud til forbrugerne.

15. Udsigtstårnet. Det første tårn var ca. år 1900 en nedlagt vindmølle. 1915 rejstes et 9 m højt træstårn. Senere måtte et planlagt 20 m højt betontårn opgives af økonomiske grunde. I 1965 blev det nuværende 14 m høje tårn af limtræ opført, tegnet af Knud Borre Jakobsen. Restaureret senest i 2004 og farvesat af Sofie Bagger. Platformen er 80,5 meter o.h., og på kanten oplyser skilte afstandene ud til markante steder i landskabet.

16. Skihopbakkerne. Den store hopbakke, og vest herfor en kortere øvebakke, blev i 1941 anlagt i Smidths Plantage som et beskæftigelsesprojekt. Skihoppet blev brugt til såvel DM som JM. I 1958 vandt hjørringenser Knud Jensen JM med et hop på 17 meter, og i 1967 vandt Peter Jacobi DM med et hop på 20 meter. I bakkerne overfor mod øst blev der kørt motocross omkring 1960.

17. Smidths Plantage. Plantet omkring 1850 og har navn efter en ejer af gården "Christiansminde". Nu en skov med ni arter af gamle danske løvtræer og med et tæt anemonetæppe under om foråret. Indgår i Hjørring Bjerger-fredningen. Siden 1991 henlagt som urørt skov ("naturskov"), så plante- og dyrelivet kan udvikle sig frit og artsrigt. Elmetræerne er døde p.gr.a. elmesyge. På døde birke- og poppeltræer vokser flere arter af porresvampe (pluk dem ikke!). Rigt fugleliv, bl.a. yngler stor flagspætte her, og i 2003 begyndte en råge-koloni at etablere sig.

Hjørring Bjerger

er sammen med **Christianmindes Marker, Smidths Plantage og Vestskoven** et enestående, kommunalt ejet friareal, umiddelbart nord for bycentret og helt omgivet af parcelhuskvarterer. Under fællesnavnet Bjergene er de i alt 90 ha både varieret natur, rekreativt område og ekstensivt landbrug, idet en stor del er forpagtet ud til kreaturgræsning. Den østligste del (24 ha) med den oprindeligt lyngklædte bakkekam, Smidths Plantage og engen omkring Brydal Bæk blev fredet i 1962. Nu forberedes en fredning af resten.

Landskab og historie. Bjergene udgør den øverste del af den morænebakke, som blev til under den seneste istid, og hvor Hjørring nu ligger. Her har man i 50 meters højde fundet skaller fra arktiske muslinger. De levede i det ishav, som for 17.000 år siden oversvømmede Vendsyssel. Lige efter isens afsmeltning var Vendsyssel stadig presset så langt ned, at kun de højeste bakketoppe stak op som øer. Fra Bellevue (67 m o.h.) er der vid udsigt til disse bakkeøer. Mod vest ses Rubjerg Knude og Vennebjerg, mod nord Vinstrup Bjerg og mod øst Ilbjerg. Men øjet rækker også helt til Jyske Ås i øst, Børglum Kloster i syd og til Horneland i nord og nordøst, med Tornby Bjerg (84 m o.h.), Hellehøj (88 m o.h.), Bjergby og Teglhøj (93 m o.h.). Det flade land omkring Hjørring er ishavets hævende havbund. På Vendsyssel Historiske Museum kan man se lokale fund af knogler fra grønlandshval, ringsæl og isbjørn, som alle levede i ishavet. Men der er også gjort fund af rensdyrjægenes 11.000 år gamle pilespidser. Og endnu i slutningen af 1800-tallet kunne der i Bjergene ses en halv snes gravhøje fra bronzealderen. Anlæg fra 2. Verdenskrig er fortsat synlige. Hjørring Bjerger blev under navnet Mikkelsens Bakker købt af kommunen i 1918.

Plante-, fugle- og dyrelivet er artsrigt. Det skyldes bl.a. områdets forskelligartede jordbund og beplantning. Den muldrige skovbunds urter og de gamle løvtræer i Smidths Plantage, den nye Vestskov (anlagt 1972) og egekrattet på bakkekammen bidrager til mangfoldigheden. Og det gør også hedens dværgbuske, eng- og ferskvandsfloraen omkring bække og damme, og markens planter langs Kirkestien. Der er sangfugle og egern i skov og hegn, frøer, salamandre og ænder i dammene. Ræv og hare føder unger i Bjergene, fasan og agerhøne får kyllinger, og rådyr passerer igennem. Talrige spor i sneen afslører pattedyrenes natlige færden. Musvåger, ringduer, husskader og gråkrager er meget synlige i landskabet, og højt oppe fra fryder sanglærken os med sin jublende sang.

Brugerne af Bjergene er mange: Fastboende og turister, hundeluftere, joggere, børnehavebørn og skoleelever, spejdere, børn på slæder og voksne på ski, cyklist, naturskere med kikkert eller tegneblok, fotografer, og så de mange som blot nyder udsigten fra Bellevue, i en pause gennem bilruden, eller fra toppen af tårnet. Året rundt - i byens grønne hjerte.

Denne folder med kort og information ved nummererede pæle i landskabet er tænkt som en hjælp til at finde rundt i området - og som en indgang til at opleve dets rige natur og kulturhistorie. Det er ikke en afmærket natursti i almindelig forstand, idet det eksisterende stisystem kan føre den besøgende frem til de valgte fortællepunkter ad flere forskellige stier. Hjørring Naturskole har stået for udarbejdelsen af folderen i forbindelse med brugen af Hjørring Bjerger som et af naturskolens støttepunkter ("økobaser").

NB. Også i Hjørring Bjerger skal du føre din hund i snor. Det vil både de andre brugere af området og vildtet være dig taknemmelig for. Til gengæld kan du slippe hunden løs på den indhegnede hundemark (se kortet) - dog forudsat at du stadigvæk har den under kontrol.

Du kan læse mere om bl.a. Hjørring Bjerger i : Naturlandskaber Vendsyssel af Ole B. Clausen og Hans Jørgen Weitz (1993).

Steder i Hjørring kommune af Ole B. Clausen (1989). Det grønne Hjørring, red. Jørgen Stubgaard (Hjørringbogen 1996). Mordet i Sønder Økse af Mogens Jørgensen (1980). Steder, stemninger og sindelag - i Hjørring kommune, red. Lars-Erich Stephansen (Hjørringbogen 2007). Hjørring Bjerger. Materialemappe udgivet af Hjørring Naturskole (2007).

På www.isporetpaakunsten.dk og på Vendsyssel Kunstmuseums infotavler ved pkt. 3 og pkt. 15, kan du læse om maleren Johannes Hofmeister, som lod sig inspirere af bl.a. Hjørring Bjerger. Som nærmeste nabo til området boede han 1950-1966 på Bjergervej 14.

Idé og planlægning: Hjørring Naturskoles udviklingsgruppe.

Tegninger: Lene Lehmann.

Kort: Heine Justesen.

Redaktion, lay-out og foto: Jørgen Stubgaard.

Udgiver: Hjørring Kommune, 2. udgave, 2008.

Har du kommentarer eller spørgsmål til folderens oplysninger kan du kontakte naturvejleder Laus Gro-Nielsen, tlf. 7233 6759, e-mail: laus.gro-nielsen@hjoerring.dk

Hjørring Kommune

Teknik og Miljø

Jørgen Fibigersgade 20
9850 Hirtshals
Tlf. 7233 3333
www.hjoerring.dk

Oversigtskort over Hjørring Bjerge

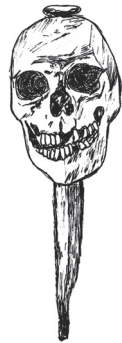
1. Klonhøj. På ældre kort kaldet Klovenhøj, ”den kløvede høj” med tanke på gravrøvere. Til stedet knytter der sig bl.a. sagnet ”Skatten i Klumhøj”, som en drage passede på. Da to unge mænd engang gravede skattekisten fri fløj dragen bort med den mod Tornby Bjerg og Gårdbo Sø. Tilbage stod de med kistens jernring, som de havde trukket i, og den blev sat på døren til Sct. Catharinæ Kirke (eller Sct. Olai Kirke). På toppen lå der endnu i 1800-tallet en bronzealderhøj. Nu ses kun resterne af en senere opkastet udsigtshøj.

2. Hulvejen. Var endnu omkring 1840 den eneste vej ud af byen mod nord til Skagen via Tversted. Vejen begyndte ved Nørretorv og fulgte Nørreallé gennem Nordre Anlæg, hvor man stadig kan følge forløbet indtil Klonhøjvej. Terrasserne på hulvejens græsklædte skrænter er gamle vejspor. De høje græsser på skrænterne er bjerg-rørhvene, som breder sig kraftigt ved udløbere og kvæler lyngen (se pkt. 7).

3. Galgebakken. Her omkring fandt den sidste henrettelse i Hjørring sted den 22. juli 1822, hvor bonden Thomas Thomasen Bisp fra Sdr. Økse ved Brøst blev halshugget og ’lagt på hjul og stejl’ for sin medvirken til mordet på sin kone. Hans kranium med et stort jernspiger igennem blev i oktober 1900 fundet i den nu tilgroede grusgrav umiddelbart øst herfor og er udstillet på Vendsyssel Historiske Museum. To bronzealderhøje kaldet ”Galgehøje”, og én nærvæd kaldet ”Bålhøj”, er for længst forsvundne.

4. Militære anlæg. Her ligger et af tre 6-personers sikringsrum opført af tyskerne under 2. Verdenskrig, måske så sent som 1944. Der ses endnu spor efter de løbegrave, som forbandt dem. Huset med det flade tag nede øst herfor, på Bjergervej 14, blev bygget som militær forlægning. Tyskerne havde også lyskastere, formodentlig mobile, placeret omkring Hjørring Bjerge. De kunne bruges ved evt. angreb fra de allieredes fly på Skibsbjerglejren og et stort lytteanlæg syd herfor. Se også pkt. 7.

5. Landskabspleje. Efter en plejeplan fra 1992 for de fredede Hjørring Bjerge indhegnede det daværende Nordjyllands Amt skråningen mod vest og udsatte får. De er med til at holde de hurtigt voksende bævreaspe og græsset nede. I indhegningen har man bevaret områder med eg, røn og enkelte æbletræer, og ved fældning gjort skråningernes kløfter synlige igen. Her vokser blåbær og flere af hedens planter: gyldenris, djævelsbid, tormentilpotentil og bølget bunke. Husskader bruger ofte træerne til overnatning. Efter amternes nedlæggelse er det nu kommunen, som er ansvarlig for plejen af det fredede område.

6. Kaffe-Erik. Her i udkanten af ædelgran-skoven levede ene-boeren Erik Jens Nielsen, kaldet ”Kaffe-Erik”, i 6 år omkring 1970 i en hule bygget af grangrene. Baggrunden for hans valg af levevis er ukendt. Han døde i 1990, 62 år gammel.

7. Lyngbakkerne. Det er især hedelyng, gyvel, bølget bunke og bjerg-rørhvene man lægger mærke til på toppen af bakkekammen. Gyvelen breder sig som meterhøje buske, mens dværgbusken hedelyng har brug for pleje, ellers dør den af alderdom eller bliver kvalt af græs, her bl.a. bjerg-rørhvene. Foryngelsen af lyngen, som tidligere var meget mere udbredt her, kan fremmes ved, at man enten afbrænder eller slår den hvert 15.-20. år. Desuden ses krybende pil, blåbær, revling og tyttebær samt gul snerre, engelsk-græs og prikbladet perikum. I den trekantede udgravning her op ad stien ved pkt. 7 havde tyskerne placeret et radioanlæg (’Funk-relaisstøtte’) allerede fra april 1940. I dag et godt rastested med læ for vinden!

8. Granskoven. Det er rødgran, som er dominerende her. Træarten indførtes til Danmark sydfra o.1730. Skoven tiltrækker bl.a. sort-mejse, topmejse, fuglekonge, stor flagspætte, ringdue og skov-hornugle samt eger. Rødgranfrø er vigtig føde for spætte, eger og mus, og bl.a. egerngnavede kogler ses ofte under træerne. Den store redekasse i en gran i sydvest-hjørnet er til tårnfalk. Både ugler og falke gylper ufordøjede dele op, f.eks. museknogler og hår. Disse gylpboller kan af og til findes på stedet.

9. Egekrattet. Stilk-eg vokser naturligt flere steder her på bakkekammen, hvor nogle af de lave træer er velegnede som klatretræer for mindre børn. Der har vokset stilk-eg i Danmark de sidste 8000 år, og ”Kongeege” ved Jægerspris på Sjælland er med sine ca. 1800 år nok Europas ældste kendte egetræ. Egens frugter, agern, er vigtig føde for skovskaden. Den gemmer dem i jorden som vinterforråd, og glemte agern er derved med til at sprede træet.

10. Engen. Her i engen omkring Brydal Bæk (se forsidefoto) vokser typiske vådbundsarter som kærtidsel, tykbladet ærenpris, trævekroner og engkarse. På skrænterne hvidtjørn, hyld og vild rose (hundrose). Græssende kreaturer følger ofte bakkens smalle terrasser, kaldet ”fæstier”, som i tidens løb er dannet ved jordflydning.

11. Kirkestien. Den gamle kirkesti op over Christianminde Marker er nu både markvej og en del af cykelrute nr. 60, Bollerruten. Langs vejen ses bl.a. vild kørvel, agertidsel, gul okseøj og kornblomst. Sanglærken bygger sin rede her omkring, og jævnligt ses både agerhøns og harer. Rækken af sitkagran er vigtig som sang- eller udkigspost for bl.a. gulspurv, kornværling, ringdue og gråkrage.